

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

58.

Mrtvo mesto.

V pol ure smo se pripeljali po železni cesti z Napolja v Pompej. Spustili smo se doli v odkopano mesto, v orjaški grob. Potrebovali smo skoro štiri ure, preden smo obhodili vse važnejše kraje. Korakamo po ozkih ulicah, povsodi vse tiho, pogledujemo na vrtove, nikjer drevesa, ne tice; pohajamo domove, nikjer žive duše, obednice so prazne, spalnice prazne; opiramo se ob stebrove templjev, nikjer nobenega molika, nobenega molivca; oziramo se po pustih in nemih trgih, ne ugledamo nikogar, sami smo, samo naši koraki doné po tem tihem mrtvem prostoru. Le tu pa tam zašviga dolga gašarica ob naših nogah, pa ne beží, zvedavo gleda, kakor da nam se čudi in bi nas rada vprašala, kaj hočemo tu po poldrugem tisočletju.

A visoko nad nami se modrí nebes in nas spodbuja na veselo življenje, kakor da on ne vé, kaj je smrt. Povsodi na okrog je priroda tako krasna, nedolžna, kot dete v zibelki. Stojimo na nizkem holmu, navstalem iz lave. Bog vé, kaj je zalito pod njim!

Petnajst let pred grozno katastrofo imeli so v Pompeju silen potres, ki je posul tretjino poslopij, kazno tedaj, da se je Vezuvij prebudil. Starodavniki so bili namreč te misli, da je Vezuvij ugasnjen ognjenik, in Spartak je s svojimi četami se namestil v samem kraterju njegovem.

Ali napočil je osodni dan 24. avgusta 79. l. po Kr. Veliko Pompejanov je bilo v amfiteatru, kjer so se nasladjevali na trganju levov in na borbah gladijatorjev. Bilo je po našem časoslovju okolo ene popoldne, ko je nenadoma se potegnil silen oblak dima nad Vezuvijem. Kmalu je bil ves nebes zagrnjen, in nastala je tema, gosta kot noč, samo vulkanski bliski so švigali po vzduhu. Ognjenik je začel bruhati. Med pretresajočim gromenjem vlil se je močen tok lave k Herkulanu, nezmerni oblaki dima so zadimili vse, ploha kamenja in pepela se je vsula na Pompej. Nastala je grozna zmešnjava, nereden beg.

Toda malo ljudi je uteklo. Nahaja se sila veliko spaljenih okostnic človeških. Mloge je pobilo kamenje, ki je padalo kot toča, mnogi so bili udušeni od žveplenega smradu, a pepel jih je opadel in zagrnil v neizkopan grob. Drugi so poginili po domeh, v katerih so iskali zavetja, pogreznjeni stropi so jih pomečkali, ali pa jih je lakota podavila. Večina je konec vzela na begu, ljudje in živali leže pobiti vse vprek.

V domu Diomedovem našli so osemnajst mrtvih ženk in mladenk; umrle so oprte ob zid z zagrnjenim obrazom, in na vhodu doma samega je umrl gospodar z robom svojim. Na nekem drugem kraju našli so orjaške možake, ki so se obupno branili smrti, kar nam priča njih natrgana obleka. Dalje so našli štirinajstletno dekletce na tleh z ročicama pod glavo. Še drugej je poslušal možak, da s sežiro preskačil zid, in žana njegova,

nalepotičena z raznim lepoticjem, poskušala je s slabima rokama, da obdrži vdirajoči strop, ali sirota je bila strta od njega. Na nekem hodniku so našli človeško okostnico vso oglodano, poleg je ležala pesja; pes je preživel gospodarja, in nekaj dni živel ob njegovem mesu. Po domeh so našli obilico jestvin in započetega dela. V neki hiši so imeli pogrebščino. Zbralo se je bilo veliko sorodnikov, prijateljev in znancev, ali slavili so ob enem tudi svojo lastno pogrebščino.

Tri strašne dni in noči je trajala grozna prikazen, in ko je solnce zopet prodrlo mrak, bil je Pompej, bilo je pet mest zapadenih in zasutih za sedemnajst sto let. Ko so 1711. l. kopali vodnjak, prikopali so do zidane hiše, ali niso se nič pobrigali za to najdbo. Ko so l. 1738. kopali temelj novemu kraljevemu letnemu dvorcu, zadeli so ob staro gledališče, in sedaj jih je vendar obšla radovednost, da so še nadalje stikali in kopali. Kmalu so sprevideli, da so zadeli ob staro zasuto mesto, ki ne more biti drugo, kot Herkulan. 1750. l. so osledili tudi Pompej, in od takrat pa do danes so odkopali dve petini mesta. Sedaj si ga nekoliko ogledimo.

Vse priča, da je bil Pompej premožno mesto. Imel je krasno пристanišče in živahno trgovino z Afriko. Bogataši rimski so radi zahajali na počitek v Pompej, tu so stanovali tudi premožni trgovci egipetski in glasoviti umetniki grški. „Hic habitat felicitas“, zapisano je na nekem domu. V Pompeju ga ni bilo tako ubožnega, da bi ne imel kaj jesti ali s čim se oblačiti. Kopeli so bile vsakemu odprte brez vstopnine, tudi gledališke predstave so bile brezplačne. Bogataši so vabili ubožce na obed. „Kdor me ne povabi na obed, surovec je“; ali pa: „Zdrav bodi, ki me kličeš za mizo“, take in enake napise nahajamo po domeh bogatašev.

(Konec prihodnjič.)

Govor gosp. poslanca Kluna

v državnem zboru 10. t. m.

(Dalje.)

Deželni šolski svèt je potrdil ta sklep, visoko ministerstvo pa je to določbo potrdilo z izrečno opombo, da se mora za otroke nemške narodnosti ustanoviti posebna šola z nemškim podučnim jezikom.

Tako je visoka vlada stavila pogoj, da dobé nemški otroci svojo pravico, ako hoče slovensko prebivalstvo brez prikrajšanja doseči v postavi zagotovljeno pravico, da se s potrebnimi sredstvi izobražuje v svojem materinem jeziku. Prej bi moralo nad 3000 slovenskih otrok biti brez poduka v materinem jeziku, kakor nekaj dvanajstletnih otrok nemške narodnosti.

Mi se ne protivimo tej v resnici očetovski ljubezni šolskih oblasti do nemških otrok, ta ljubezen je lepa in hvalevredna; prositi pa vendar smemo, da ravno tako vestno skrbé tudi za slovansko prebivalstvo.

Žalibog, ni vedno tako! Visoka vlada vestno skrbí, da ima 25.000 nemških prebivalcev na Kranjskem primerno število zastopnikov pri deželni šolski oblasti,